

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiilor:	Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „Fóia diecesană“;
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicațiunile oficíose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	Éra banii de prenumerațiune și inserțiunile la Tipografia diecesană în Caransebeș.
„ „ „ pe 1/2 an . . . 2 „ 50 „		
„ România și străinătate pe an . . . 14 franci		
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Din trecutul Episcopiei ort. răs. române a Caransebeșului.

Revenim la tema inaugurării activității prime a Episcopiei, dela a căreia continuare am fost împedcați parte prin ocupațiunile ale oficiului, parte prin alte evenimente. Luăm deci firul de acolo, de unde l'am fost lăsat în Nr. 13 al fóiei noastre, dela *fundul instruct vechiu*.

Nemuritoriul Metropolit Andreiu, carele atârca fost profesor de teologie la Episcopia Vêrșetului, cât și din călătoriile lui întreprinse în aceste ținuturi, cunoscea pré bine împrejurările din așa numitul Bănat peste tot și în deosebi teritoriul și pe credincioșii nóuei eparchii române, nu mult după denumirea Episcopului ei și anume prin literile metropolitane din 17 Iulie 1865 Nr. 66 a provocat pe preoții și credincioșii acestei eparchii a contribui fiecare după starea și puterea lui pentru procurare ornatelor archiereșci și a altor multe lucruri trebuincioșe pentru nóua Episcopie, ca așa noul Episcop să aibă de unde să acopere cel puțin spesele trebuințelor prime. Deși anii precursi înființării episcopiei au fost fórte rîi, cu deosebire anul 1863, în care în urma unei secete înfricoșate ne mai pomenite, locuitorii Canaanului de mai nainte al Europei, al Bănatului deveniseră la sapă de lemn, totuși spre scopul susarătat la provocarea bunului Metropolit s'au adunat cu deosebire dela comunile bisericesci, apoi și dela preoți și fruntași o sumă considerabilă de 4330 fl. 10 cr. Numele binesimțitorilor dăruitori s'au publicat în anul 1865 în „Telegraful român“ în cea mai mare parte a lor. Cu ajutorul acestei colecte și din alte daruri s'a plătit fundul *instruct nou* actual procurat dela Viena în preț de peste 8000 fl. de noul Episcop cu întervenirea consiliariului guvernial și mai târziu consiliariu ministerial reg. a mult regretatului *Ioan cavaler de Aldulean*, care era un amic din

tinerețe al Episcopului, aflându-se ambiu pe acel timp la Viena ca deputați la senatul imperial. Atât despre fundul instruct vechiu cât și despre procurarea celui nou s'a dat raport detaiat și documentat atât Metropoliei, cât și primului Sinod eparchial ținut la Dumineca Tomei în anul 1870.

Venim acum la *organisarca internă a dieceșei și a Consistoriului diecesan*. Prima ședință consistorială s'a ținut în 23 Septemvrie 1865 cu protopresbiterii celor șese districte curat române și asesorii consistoriali onorari români din parochiile curat române, denumiți mai nainte de erarchia sêrbescă. În această ședință s'au ales înainte de tóte administratori protopresbiterali pentru cele patru districte protopresbiterali al *Vêrșetului*, *Palancei saú Bisericei albe*, al *Ciacovei și al Panciovei*, în cari protopresbiterii erau sêrbi și ca atari au rămas sub erarchia sêrbescă. Au fost aleși de administratori protopresbiterali și mai târziu denumiți de protopresbiteri în locul protopresbiterilor sêrbesci al *Vêrșetului Filip Trandafirovič*, al Bisericei albe *Lazar Stefanovič*, al Ciacovei *Vasilie Tabacovič*, al Panciovei *Costantin Arsenievič*, pentru protopresbiteratul român al *Vêrșetului Nicolae Tincu Velea* fost profesor de teologie, as. cons. și paroch în *Secaș*, al Bisericei albe *Iosif Popovič* as. cons. și paroch în *Iam*, al *Panciovei Simon Dimitrievič* paroch și fost membru al Apelatoriului din *Carlovăț*, al Ciacovei *Ioan P. Seiman* preot supernumărariu rămas fără parochie în *Timișóra* în urma unor persecuțiuni ale Episcopului sêrbesc al *Timișórei Pant. Jivcovič*, deórece parochul și as. cons. din *Mércina Ioan Popovič* nu a voit să primescă conducerea protopresbiteratului Ciacovei. Mai departe s'a ales de administrator protopresbiteral directorul șcólelor naționale române din fostul confiniu militariu bănațen *Nicolae Andreeviciu* pentru protopresbiteratul Caransebeșului, deórece protopresbiterul acestuia *Gavriil Iancovič* în urma apoplexieii fiind legat de pat și neputend împlini serviciul își deduse demi-

sîmnea. S'au ales mai încolo secretariul și fiscul cons. dar fără de a li-s'e vota vre-o remunerațiune, neexistând atunci nici un fond, din care s'ar fi putut salarisa, ei rămînînd în sarcina Episcopului a-i remunera, cum se va putea înțelege cu densii. Secretariul s'a ales cel actual, era primul fisc a fost domnul dr. *Aureliu Maniu*, de present notariu public regesc în *Oravița*.

Între celelalte mai momentuoase dispozițiuni ale acestui prim Consistoriū plenariū a fost și transferarea institutului teologic român din *Vêrșeț* la *Caransebeș*.

Acest institut cu trei cursuri anuale cu de multe ori 60—70 ascultători și numai cu 2 profesori fie-care salarizat din fondul comun bisericesc din *Carloveș* pe an numai cu 399 fl. v. a. încă la crearea lui a întîmpinat multe greutăți, dintre care cea mai mare era, că ambele Episcopii sêrbesci de atunci, atât a *Timișorei*, cât și a *Vêrșeșului* reclamau să aibă lângă sine acel institut. Controversa acêsta ajunsese apoi spre deslegare la locurile mai înalte politice și ea fu rezolvită în favoarea Episcopiei *Vêrșeșului* cu deosebire la întrevinirea autorităților militare din fostul confiniu, cari au și adus motivele cele mai ponderose și anume, că traiul și locuințele sînt mai cîtine în *Vêrșeș* și acest oraș este mai aproape de confiniul miltariū, în care pe atunci locuitorii erau aproape eschisiv de religiunea ort. or. De aceea permisiunea strămutării trebuia cerută dela Înaltul Ministeriū imp. reg. de la *Viena*, carele a și dat avizul său favorabil prin rescriptul său din 19 Octomvrie 1865 desp. 10 Nr. 3728 cu reserva caracteristică, că crariul nu va contribui nici acum nici în viitoriū pentru întreținerea celui institut transferat. Erariul nu contribuise nici pentru întreținerea celui din *Vêrșeș*, nu era dar de lipsă acêsta rezervă. Asemenea și Patriarchul sêrbesc și Metropolitul de atunci al *Carloveșului* *Samuil Mașirevici* prin respunsul său din 22 Sept. 1865 Nr. metr. 216 la recercarea Consistoriului plenariū a respuns, că densul se învoiesce și a și luat dispozițiunile necesarii pentru-ca profesorilor institutului teologic român transferat dela *Vêrșeș* la *Caransebeș*, să li-s'e esolveze regulat din fondul clerical bisericesc în rate de câte una jumătate de an salarele lor de până acum de câte 399 fl. v. a. până atunci, până când se vor sancționa decisiunile sinodale ale congresului sêrbesc din acel an 1865.

Primiū profesor ai institutului teologic cu salare anuale de 399 fl. au fost în domnul repoașii *George Pestean*, care a fost funcționat și la *Vêrșeș* în asemenea calitate, și fiindcă profesorul al II *Teodor* murise în întretinip, așa în urma concursului scris și a alegerii parochul din *Dognecca* *Michail Velcean*.

După acestea, amăsurat promisiunei sale făcute mai multor fruntași cu ocaziunea instalării, întreprinse Episcopul în prima jumătate a lunii lui *Noemvrie* 1865 o visitațiune canonică către *Orșova* și de aci prin *Mehadia* și *Pêrvova* către *Bozovic* și apoi peste *Steierdorf* la *Oravița*, apoi înapoi la *Caransebeș*

peste *Călnic*, fiind petutindenea sêrbătorește întîmpinat și salutat. La *Lugoș* întreprinse visitațiunea canonică încă înainte de intronisațiune, fiind primit și în acest oraș cu o pompă rară și cu ovațiuni iusuflețite, între care transparentul cu nimerita inscripțiune: *Pace vouă*. și insignele archiereșei dela biserica cea frumoasă a credincioșilor nostri din *Lugoș* era admirabil.

Din viața municipală.

Congregațiunea straordinară a Comitatului *Căraș-Severin* s'a ținut conform invitării și programului mercuri în 15 Decembre nouă a. c. în sala cea mare a casei comitatense din *Lugoș*. Ea a fost slab cercetată, deore-ce dintre virilisti au fost prezenți numai 40, era dintre reprezentanții aleși cu funcționarii comitatului cu tot 128, cel puțin la votări au luat parte numai 168 de membri ai consiliului municipal.

Vicecomitele și consiliariū regesc *Emeric de Jakabffy* deschidînd ședința la 10 ore dispune a se da citire raportului comisiei verificătoare și alegerile de membri ai consiliului municipal efectuate în 8. 9 și 10 *Noemvrie* n. a. c. toate se verifică afară de alegerile din cercurile *Secaș*, *Cârpa* și *Frigor*, atacate prin proteste, cari proteste însă au fost respinse din partea comisiei verificătoare, dar nemulțumiților li stă în viața liberă a se apela la comisiunea revizătoare și decă acêsta comisiune în urma apelațiunilor va cassa amintitele alegeri, Vicecomitele este imputerit a eserie alegeri nouă în aceste 3 cercuri *Secaș*, *Cârpa* și *Frigor*.

După acestea procedîndu-s'e la alegere cu ședuli, conform legei, a membrilor comitetului administrativ și central comitatens s'au ales cu 155 voturi pre-dându-s'e 10 ședuli albe și altele 3 fără valoare în comitetul administrativ domni: *Alex. Makay*, *Béla Litschek*, *Hedwig Bösz*, *Francisc Wittmann* și *W. Kruesz*, era în comitetul central pentru pregătirea celor necesarii la alegerea de deputați dietali sînt aleși: *Fedor Palik-Ucevnnyi*, *Hedwig Bösz*, *Adolf Gyurgyevics*, *Andor Podhrászky*, *Norbert Szaibely*, *Nicolae Sedan*, *George Budinsky*, *Ed. Grieszbach*, *Adam Rosa*, *Iuliu Leitner*, *Ion Pucșan*, *W. Kruesz*, *Carol Chuváry*, *Dr. Aureliu Maniu*, *G. Klein*, *Stefan Antonescu*, *Franc. Wittmann*, *Br. Alfons Busche*, *Filip Müller*, *Andreiū Liviu*, *Dr. Ludovic Fekete*, *Gabr. Lechner*, *Israil Lövinger*, *Lad. Schönenfeld*, *G. Radeu*, *Martin Billmann*, *Carol Görner*, *Adolf Scheindt*, *Mich. Házzy*, *Frid. Kalusay*, *David Schwarz*, *Augustin Pahl*.

Cu aclamațiune s'au ales membrii și în celelalte comisii permanente ale municipiului. Nu putem retăcea împrejurarea, că în comitetul permanent, care are a pregăti obiectele și propunerile pentru adunările generale ale municipiului, nu s'a ales nici măcar un unic membru din fostul comitat

Severin, deși acesta face a 3 parte din populațiunea comitatului întrunit și deși acest comitat are cauze și afaceri, pe cari cei din comitatul Căraș puțin sau deloc nu-le cunosc. Ca caracteristic și curios amintim aci, că renumitul nostru legist și avocat dl Titu Hațeg este ales în comisiunea *sau-nitară*. Noi i-i recomandăm cu tot deodinsul în această calitate a lui studiul psihiatriei începând aplicarea lui mai întâiu în comisiune și apoi lărginduși cercul esperințelor și asupra majorității consiliului municipal.

Rugarea unor locuitori din Lugos pentru străformarea Lugosului din comună mare în oraș cu magistrat regulat a dat însă la o lungă și prea interesantă desbatere, care altcum ar fi făcut onore fie-căruia parlament. Din opozițiune a luat cuvântul contra petițiunii mai întâiu dl *Titu Hațeg*, sprijinindu-l dnii *Nedelcu* și *Birăscu*. Pentru străformare au vorbit dnii: *Michail Bésán*, *Béla Litschek*, *S. B. Deutsch* în un iargon unguresc greu de înțeles, în fine protojudele *Marsorschky*. Spațiul cel îngust al foiei noastre nu ne permite a face esposeuri din aceste cuvântări pre interesante, decât trecem cu vederea spesiunile de *nihilisti* etc. folosite de un vorbitor, căruia îi dăm sfatul să nu zugrăvescă pe dracul pe părete, căci precum s'a ivit lui Luther așa se poate arăta și lui. Atâta observăm că exist destule motive ponderose pro și contra. Decisul sumă, ca petițiunea să se subscrâmă cu recomandare spre împlinire în. Ministeriū ung. reg. de interne.

Venind la ordinea zilei bugetul comunității de avere din Caransebeș pe anul 1887 comitetul permanent comitatens propune stergerea sumelor votate în acel buget pentru a) salarisarea ajutătorului — ad *latus* — al protoforestierului din centru, b) formarea unui fond de pensiuine pentru funcționarii comunității de avere. Din deslucirile date de Vicecomite am înțeles, că pentru aceea au să se stergă cele 2 pozițiuni, pentru-că sistemizarea postului de ajutătorii pelângă protoforestier n'ar fi aprobată încă din partea Înaltului Ministeriū, era crearea unui fond de pensiuine n'ar fi permisă în înțelesul unei ordinațiuni ministeriale, de-ôrece comunitatea de avere ar fi o corporațiune de caracter provisor.

Obiecțiunile reprezentanților Titu Hațeg, Ioan Bartolomei și Patriciu Dragalina n'au fost luate în considerare și așa deși n'a sprijinit nimeșea propunerea de mai sus a comitetului permanent, — cuvântările reprezentanților Ig. Füzfass și G. Bona s'au redus cu totul la alte cestiuni, care nici nu erau la ordinea zilei cu deosebire pe cel din urmă nici nu l'am putut înțelege, că ce voesce — Vicecomite-tele cu aprobarea majorității a enunciat ca conclus propunerea din cestiune având bugetul a se subșterne în. Ministeriū ung. reg. spre finală aprobare. Planul de cultura pădurilor pe anul administrativ 1886/7 s'a acceptat fără observare și el va avea

a se subșterne asemenea Înaltului Ministeriū spre finală aprobare.

În fine s'a cetit numele acelor comunități 243 la număr, ale cărora prelumiare comunale pe anul 1887 apoi socotii comunale pe anii trecuți, aflându-se în ordine, s'au aprobat. Cu acestea terminându-se șirul obiectelor, vicecomitele designază comisiunea autentificătoare de protocolul ședinței și încheie ședința.

Pessimismul și creștinismul.

(După Biserica ortodoxă română)

Sânta scriptură ne arată în cartea lui Iov icônă unui bărbat asupra căruia cu dumnezeescă îngăduire s'a revărsat totă amărăciunea durerii. — Putem afirma, că Scriptura voi se arăta prin acesta și o icônă a întregii omeniri. Un noian de tânguiră, de miserie și nevoi clocotesc în simul omenirii de-î sfășie măruntaile. Cine întorce privirea dela suprafața lustruită a societății spre adâncimea ei, se spaimântă de fantezmele storse de nevoi, dureri și tânguiră, care-i crășnesc din toate părțile. Aici vede icônă lui Iov înmiiț și aude plângerea lui: „*Îndurați-ve de mine, îndurați-ve, amicii mei, căci mâna lui Dumnezeu m'a lovit*“ (19, 21). Omul nu privește cu plăcere această învăluită scenă; el trebuie să facă singur experiența, că durerea este aici partea lui. Durerea urmăresce pe om pe toate căile, se acată de călcăiul lui, scăpare nu-i cu puțință. Chiar de se crede cândva scăpat, acesta fantasmă de odată stă era în fața lui și-și înfinge colții în măruntaile lui. Multe sunt durerile, ce omul aici suferă, puține sunt bucuriile, și chiar aceste puține, rar sunt netulburate, căci durerea mai adesea le întovărășesc și le otrăvesc. Totuși pentru om nu este nimic mai dispăcut decât durerea, pentru-că el din fire tinde la fericire și fugă de durere. Deci viața omului pre pământ nu e nici cum în armonie cu cerințele naturii sale, ba între ambele se înfățișază realminte o contradicere strigătoare.

Dar de unde această contradicere? Cum vine că genul omenesc aici e lăsat durerii și tânguirii, pe când el din fire tinde la fericire?

I.

Acastă întrebare este așa de proprie spiritului omenesc, în cât nu e de mirare, că și-a pus-o în toate timpurile și a căutat a o rezolvi.

1. Anticitatea pleca mai ales dela ideia, că origina rului din lume trebuie redusă la o putere cosmică, contrară principiului dumnezeesc și activității dumnezeesci spre bine. Nu puțină personificară chiar această putere contrară lui Dumnezeu, ca „*Principiu rău*“ opus lui Dumnezeu „*Principiu bun*“; acesta se făcu de exemplu în Parsism și Maniheim. În urmă, când creștinismul ajunsese urit, această idee se adoptă din nou, și felurit. În timpul cel mai nou

asa numită „*Filosofie a Neconscientului*” a stremutat durerea și chinul în „*Procesul lumii*”, considerându-le ca un moment necesar în ea. Neconscientul dice Hartmann, fundamentul a totă existența, este prins în sine însuși, în chinul infinit al „*Involuntarului*.” El caută scăpare din acest chin, eșind din involuntar în voința reală și astfel se desvoltă în lume. Lumea deci s'a înființat prin tendința neconscientului, de a scăpa din chinul involuntarului la fericire. Dară această tendință este ilusorie, căci cum ajunge la conștiință în om durerea e aici și anume în un grad și întindere, ce nu se pot măsura. În adevăr, cât sunt de puține și de neînsemnate plăcerile vieții pe lângă mulțimea și culmea durerei, miseriei și suferinței din această viață. Durerea, nefericirea domnesc în lume; nici vorbă despre o fericire, ci numai despre o „*Miserie a existenței*”. Deci, în tendința sa după fericire pe lume, neconscientul e victima unei triste decepțiuni, totuși străbate infatigabil toate stadiile acestei decepțiuni, tot sperând să ajungă fericirea. Omul împins de puterea neconscientului, care constituie ființa sa cea mai interioară, caută fericirea în industrie, în iubire, în eroism, în amicitie, o caută în religione, în științe, în arte, în progresul politic și social: însă pretutindenea seceră numai decepțiuni; miseria existenței nu i se ameliorază; ea rămâne tot asupra omului cu totă povara ei. Spre a scăpa de durere, numai rămâne alta Neconscientului, decât a se desface de existența, în care află numai decepțiunii și a se întorce era în neconștiința sa originală, în neantul său primitiv. Numai în nimicirea lumii, considerată ca sfârșitul a toate, trebuie a afla sfârșitul durerei. Așa dar nu rămâne omului alta, decât a suferi durerea ca o fatalitate nemutabilă, adusă de procesul lumii, cu perspectiva că întorcere în nimic îl va scăpa de ea. Pentru el nu există mângăere; suferința, durerea și nefericirea în care îl aruncă procesul desvoltării lumii, este tocmăi sôrtea lui; poate să se plângă, nimic nu folosește; n'are nici speranță în altă lume mai bună, unde durerea i-ar fi respălită cu fericire; el este și rămâne jucăria sôrței, de care nu-l poate scăpa nimic și de care mai bine și-ar bate joc în spândurătoare (Comf. Stöckl. Eine Blüthe modernen Cultur Kampfes, oder die neueste Berliner Philosophie. Mainz 1874).

2. Precum se vede, această teorie a durerei are un caracter absolut fatalistic; în această direcțiune ea nu presintă nimic nou de cum Islamul a spus-o cu mult mai înainte. Musulmanul încă trebuie a privi suferința și durerea ca ceva sortit asupra lui de voința lui Dumnezeu, așa că nu poate întreba „*pentru-ce*” trimite Dumnezeu această sôrță asupra lui. Căci după învățătura Islamului, Dumnezeu face tocmăi cum voesce; el dă unuia noroc și fericire, altuia necaz și durere, nu pentru că ar urmări cu această scopuri mai înalte, pe care poate în multe

casuri nu le cunoșcem, ci numai pentru-că așa voesce, așa îi place. Aici nu cumpănesc înțelepciunea, nici dreptatea, nici bunătatea, ci numai voința sa absolută, prin care dispune de creaturile sale cum îi place. Nu rămâne alta omului decât a se supune în apatie pasivă absolutei hotărâri dumnezeieci, a lăsa să vină asupra-i suferința și durerea vieții fără a se plânge și a suferi neevitabilul orbesce și mutesce, fără a căuta vre-o esplicare ce i-ar putea da mângăere. — Losinca „*Dumnezeu voesce*” trebuie să-l îndestuleze pentru toate, trebuie să-i substituie toate. Dar Musulmanului tot i-se oferă perspectiva altei vieți, în care poate spera o sôrță mai bună decât cea din această viață, ceea-ce tot este o rază de lumină, ce licăresce în noptea unui suflet doborât de durere. În conștiința timpului nostru însă, cum află expresiune corespunzătoare în așa numita „*Filosofie a Neconscientului*” se sfințe, apune și această rază, căci „*miseria existenței*” înecetază cu nimicirea. Aici deci sôrta este absolut orbă; ori-ce privire din noptea durerei, din chinul acestei existențe pământesce este cu totul închisă pentru om; el are în sine conștiința, că este miser și nefericit, pentru-că trebuie să fie în puterea procesului lumii, ce se desvoltă în el și prin el, fără ca o scăpare din această miserie să-i apară măcar cât de puțin posibilă. Așa dar teoria, durerei cum o espune acest nou Buddhism, este cu mult mai înspăimântătoare decât aceea pe care Islamul o mărturisesc.

3. Este evident, că un așa conceput al durerei nu se poate uni nici cu cerințele rațiunii sănătoșe nici cu necesitățile și aspirațiunile inimii omenesce, ci că mai vortos atât rațiunea sănătoșă cât și inima omenescă trebuie să-l respingă forțe decisiv. *Rațiunea* sănătoșă e imposibil a se alipi de convingerea, că durerea și „*Miseria existenței*” ar fi rezultatul necesar al procesului lumii. Rațiunea cu atât mai puțin poate suferi această filosofie a desperării, cu cât în natură pretutindenea întâmpină un scop și un plan măreț și vede totul ordinar după regulile prea înaltei înțelepciuni. Cum, ținta la care tinde această minunată și splendidă ordine a lumii să nu fie decât durere, stricăciune și necaz pentru creaturile din ea, fără perspectiva unui punct de repaos în această miserie generală, decât nimicirea! — Rațiunea, repetăm, nu suferă această cugetare, acest pessimism. — Ea caută un temei *etic* spre a explica existența durerei; ea se dirige naturlaminte la ordinea etică, nu la cea fizică, când se întrăbă despre temeiul și scopul „*Misericiei existenței*”. Dar și *inima* omenescă respinge pessimismul inventat de conștiința timpului modern. Dacă durerea pătrunde și sfășie inima, atunci acesteia îi rămâne: sau desperarea, sau consolarea. Însă desperarea este *contra naturii*, este mórtea inimii, care fuge de densa cum ori ce animal fuge de mórte. Dar această fugă de desperare este tot odată căutarea consolării; una implică pe ceea-laltă. Deci, până când trăesce și e sănătoșă,

inima caută consolare în suferință; ea caută această consolare cu necesitate naturală; ea nu se poate abține de această tendință. Și tocmai de aceea negreșit ea respinge cugetarea, că nu există nici o consolare, că suferința și durerea o apasă ca o fatalitate orbă, ce esclude orî ce speranță. Căci îndată ce ar admite această cugetare, inima ar despera și în această desperare s'ar perde. „*Filosofia Neconscientului*” poate să tot dică omului: *să nu desperezî, trebuie să te arânțezi în munca și în vîrtejul vieții ca să conducrezi la procesul lumii*; căci nu va ajuta nimic, întru cât înlăturarea a orî ce consolare și speranță în suferință apasă de sine boldul desperărei în inimă și negreșit o perde.

Ca să primim unicul răspuns adevărat și satisfăcătoriu la întrebarea: „*De când și din ce cauză există durerea și miseria în sînul omenirii?*”, trebuie să ne adresăm la creștinism. Acesta precum esplică toate enigmatel vieții, așa răspîndesc lumina deplină și asupra faptului în sine și pentru sine atît de enigmatic și nîmîtoriu, că viața întregii omeniri cum și a fie-cărui om este un lanț de suferințe și năcazurî; tot-odată esplică și scopul lui Dumnezeu în această privință; pozițiunea durerei în economia generală a providenței dumnezeieci; importanța durerei și a năcazului pentru viața noastră spirituală și morală. Spiritul omenesc îndată ce lăpădă creștinismul și reflectează singur la adevărul suferinței și năcazului din lume, fără stea conducătoare, se slobode în un întunec adânc, unde nu află eșire; decî tot rătăcesce ca și Buddhismul modern. Noi să căutăm decî în creștinism esplicarea întrebării de mai sus, anume să ne răspundă mai întâiu: „*Care e cauza atător năcazurî și dureri așa de mari și variî din această lume?*”

(Va urma.)

Frunzele și florile plîntelor.

Dacă își perde plînta frunzele prin vitregia climatei și a timpului său prin devastările insectelor stricăcioase, atunci plînta se bolnăvesce și în fine pere, ér dacă își perde florile din ore care altă cauză, atunci nu produce rod.

Din aceste și laicul fără a cunoșce științele naturale se convinge, că frunzele și florile plîntelor nu sînt făcute cu scop de a face omului plăcere primăvara sau cu scop de a scôte melodii de bucurie din fluera de salcă a poetului diletant și nu au scopul de a ne întrista tîmna aducându-ne a minte, că și țilele noastre sînt trecătoare ca frunzele răpîte de vîntul de tîmna, dar nici spre a ne incomoda precum a cugetat o damă, care credînd, că frunzele arborilor produc vîntul, s'a rugat de bărbatul ei ca să taie arborii din jurul casei socotind, că astfel va înceta vîntul, ci și laicul va afla, că frunzele și florile plîntei au altă menire. De ce să fie făcut

atotputintele tôte spre plăcerea sau incomodarea omului? În natură nu este excepțiune. Bunătatea nemărginită nu cunoșce astfel de excepțiuni, de ca să bucură tîntă făptura și nici o făptură nu e preferită sau trecută cu vederea. Și precum cîntecul de primăvară al filomelei nu are menirea de a scôte suspinări de jale din peptul unui amarez nefericit sau de a face bucurie orășanului scăpat în libertatea naturii de prinsorea chilie, tocmai așa nici frunzele sau florile plîntelor nu au acest scop, ci cu totul altul. Plînta se nutrește ca și animalul. Spre aceste scopuri e înzestrată cu organe și adecă cu organe de nutriție și de înmulțire. Organele de nutriție ale plîntei sînt: rădăcina, trunchiul (cotorul) și frunzele; ér organele de înmulțire sînt florile.

Între organele de nutriție frunza ocupă locul cel mai însemnat. Știința naturală a aflat, că plînta e zidită ca și animalele din 14 feluri de materii. Între aceste materii cea mai însemnată e carbogenul (cărbonele), fiind-că partea cea mai mare a plîntei e compusă din această materie. Știința a aflat mai departe, că acest carbogen nu se poate lua din pămînt cu ajutorul rădăcinilor precum se iaă celelalte 13 materii, ci acest carbogen se ia numai și numai cu ajutorul frunzelor din acidul-carbonic (acerlă de cărbune) al aerului atmosferic, adecă prin frunze se scôte carbogenul din legătura sa cu oxigenul și după-ce s'a scos, rămîne în plîntă și se preface în carnea plîntei, ér oxigenul devenind astfel liber se dă înderăpt aerului atmosferic, de unde a fost luat în legătură cu carbogenul în formă de acid-carbonic.

Dacă privim deoparte însemnătatea cea mare a carbogenului în viața plîntei și dacă privim, că tot carbogenul, ce se află în animale l'au primit aceste în formă de nutreț, éră de altă parte vedem că această materie vitală numai prin frunze poate ajunge în plînte, atunci nu vom mai trage la îndoială însemnătatea frunzelor în viața plîntelor și în viața tuturor făpturilor organice, și nu ne vom mira, când vedem, că pomii desfrunțați prin vitregia vremii sau prin devastările insectelor se uscă și mor

Flórea. Flórea este organul prin care se înmulțesc plîntele.

Precum la împărăția animalelor unii indiviđi sînt bărbați, alții sînt femei, astfel aflăm și la plînte indiviđi bărbătesci și indiviđi femeiesci.

Indiviđii bărbătesci pîrtă flori cu pulbere, care în cele mai multe casuri sînt de coloré galbénă, pînă când indiviđii femeiesci nu pîrtă pulbere, ci numai unul sau mai multe fire, care au la bazele lor o umflătură, în care se află stratul cu ouele plîntei. Astfel vedem d. e. la cânepă, că unele plînte pîrtă flori cu pulbere, éră altele strat de oue adecă unele fire de cânepă reprezintă bărbații, altele femeile.

La alte plînte aflăm, că tot acel individ pîrtă atît flori bărbătesci cât și femeiesci, adecă: tot pre

acel individ aflăm flori cu pulbere și flori cu strat de ouch, precum vedem acesta la cucuruz. Ia care stégul din vârful tudeului represintă mulțime de flori bărbătești, érá firele (chica), care se arată în locurile unde se face rodul, represintă florile femeesci.

La alte plânté ér aflăm, că fie-care flóre pórtá atât pulbere cât și strat de ouch, adecá fie-care flóre e bărbat și femeec. Astfel sânt florile pomilor nostrí.

Esperința și știința ne dovedesce, că numai acele flóri produc frupte, în care se aflá strat de ouch, însé numai atunci dacá ouchéle stratului s'a fructificat prin pulberea bărbătescă, căci precum ouchéle de găină nu scot puí, dacá nu s'a fructificat, astfel nici florile femeesci nu produc rod, dacá pe ouchéle stratului n'a ajuns pulbere de flóri bărbătesci.

Privind de o parte acéstá înscunetate și necesitate a fructificării, de altá parte privind acea împrejurare, că și florile, care conțin atât pulvere de flóri cât și strat de ouch rodese mai secur și mai bine, dacá ouchéle flórii nu se fructificá prin pulberea proprie, ci prin pulbere adusá de pre altá plântá fără voie trebuie să întrebám, că cine mijlocesce acéstá transportare a pulberci de pe o flóre pe altá? Răspunsul la acéstá întrebare e fórte ușor, dacá privim neobositul sbor al insectelor de pe o flóre pe alta cu deosebire neobositul sbor al albinelor și al fluturilor. Aceste animale sânt avisate la nectarul dulce. Albinéle afará de aceea sânt avisate și la pulberea florilor, că numai din aceste dóne materii pot face merea, prin urmare sbórá de pe o flóre pe altá cãntând pulbere de flóri și dulcétá, cu care ocaziune se mijlocesce transportarea pulberci de pe o flóre pe alta și astfel se fructificá ouchéle unei plânté prin pulberea altei plânté.

Cu deosebire fructificarea pomilor nostrí se pare a sta în strictá legăturá cu neobositul sbor al albinelor. O fóié economicá germáná aduce un cas fórte interesant. Fóiá acéstá ne spune, că în Australia înainte de ce se ínportasérá acolo albinéle toți germánii emigrați, se váitaú că pomii lor aduși din Europa sânt cu totul neroditori. Nu șciaú cauza acestei arétári desastróse, până ce nu veni acolo un alt germán emigrat, care pe lângá altele áú dus cu sine și nișce coșniți de albiní. Primávara sosi și ce minune? Átát pomii germánului de nou venit, cât și pomii vecinilor seí produsérá átâtea póme încát trebuiaú să-se proptescá pomii, ca să nu se frángá sub povara pómelor. Drept aceea bine dice fóiá amintită, că „dacá n'avem albiní, n'avem nici póme.“

Dacă vedem, că între alte plânté și între alte insecte esistá tot acest raport reciproc, atunci prícepem, că nectarul cel dulce al florilor nu e în prima linie menit de a servi de nutrímént plăcut omului în formá de mere, ci e menit a servi de obiect atrágător pentru insecte, mai departe vom afla, că nici colorile variate ale florilor nu áú sco-

pul principal a servi de limbá în conversările iubirii platonice, nici spre a împodobi pérul damei în sala de bal, ci vom afla, că aceste colorí áú cu totul alt scop adecá scopul de a atrage atențiunea insectelor asupra florilor și astfel a îndemna aceste animale spre esecutarea datorinței prescrise lor cu litere eterne în legile naturei de nemárginitá povedință.

Esecutarea acesteí legi neclátite o simte omul adeseori, dacá nu e destul de precaut și nu scie a mijloci esecutarea acéstá pe o cale corespunđetóre scopurilor și intereselor sale personale, cu deosebire grádinariul nesocotit plátésce prețul nemernicieí sale, când plantând un pom cu frupte nobile între alți pomii cu frupte selbatice, trebuie să caute cu mânilé în sim cum se selbátcesce fruptele pomului nobil.

Grádinariul ínțelept nu numai că nu permite acéstá, ci din conátrá urmáring esemplul prásitoriului de vite, se va nisui a planta lângá olaltá numai pomii cu frupte bune și frumósé, mai departe nu va cruța osténóla de a fructifica și maestrit florile cele mai perfect desvoltate și astfel a produce póme de deosebitá nobletá.

Recapitulând tóte cele díse până acum vedem, că prin tóte se întáresce adevérul afirmării: *cá frunzile și florile plântelor áú menirea de a sustinea individul și specia proprie și în a dóua linie de a atribui la sustinerea altei specii, mai departe din tóte se trage ínvétătura, că geniul dibace al omului póte ínterpreta legile naturei spre folosul propriu și în fine din tóte ne resuná armonia cea minunátá și sublimá a naturei compusá de Virtuosul etern.*

Iosif Bălan.

Varietăți.

Đina de 30 Novembre s'a serbat într'un mod solemn la biserica din cetate în Sibiiú. După sevírșirea serviciului divin obicinuit Ilustr. Sa Párintele archimandrit *Nicolau Popca*, Ilustritatea Sa Párintele archimandrit *Dr. Ilarion Pușcariú*, Précuvioșia Sa párintele protosincol *Nicanor Frateșii*, și reverendis. dñi protopresbiterii *Zacharia Boiu* și *Simeon Popescu* áú sevírșit parastasul pentru Marele Archiereú **Andreiú bar. de Șaguna**. Corul seminarial condus de dl profesor *G. Dima*, și corul funebral condus de domnul *Dim. Cunfan* áú desfátat în mod tare sərbátóresc pe credincioși. Multá indoioșare a produs cãntarea versurilor ocazionale: „Románime mult cercatá..“

Decisiuni de mare însémnătate pentru noi. 1. Înalta Curie a adus sub Nrul 177 încá la anul 1877 o otárire de mare însémnătate, că adecá: la cei îndreptáțiți *pe basa ínțelepței* de a fi luați în lista alegătorilor electorali, (§ 9 din legea electoralá) nu póte se cadá sub întrebare împrejurarea, că óre respectivul plátit'a darea anului trecut orí ba? pentru-cá și în cazul, dacá nu ar fi plátit'o, trebuie luat în listá. Preoții și ínvétătorii de pe sate ínsemneși-o bine acéstá decisiune. 2. Du-

pă imprumuturi intabulate, se reparteză *darea de interes* până atunci, până când se destabilizează imprumul. Acesta a otărit-o județul finanțial din Budapesta sub numărul 3809 anul 1886. Acela care a avut dară pretensiunii intabulate și sunt plătite, grijasă să se destabilizeze, ca să nu plătescă dare după ele. 3. Tot județul finanțial din Budapesta a adus sub numărul 1016 din anul 1886 decis, că după interesele capitalilor, care formeză proprietatea bisericilor și a școlilor, și se folosesc pentru susținerea institutelor de cultură, (școlile populare, alumnii, seminariu etc.) seiu pentru acoperirea salariilor învătătoresci: *nu se pôte impune dare de interes.*

Noii alesul Episcop al Vârșetului Ilarion Ruvaraț călătorind în zilele prime ale lui Noemvrie la Budapesta și luând audiență la mai mulți Miniștri a declarat rezoluț acestora, că nu se simte chemat la demnitatea episcopală și de aceea abdică de acest înalt oficiu. Acestă declarațiune o a repetit și în fața patriarhului Gherman Anghelic, carele asemenea călătorise în grabă la Budapesta în această afacere. Causa abdicării se vorbeșe în cercuri mai intime a fi motivele produse de patriarh pentru de a stôrce dela guvern aprobarea alegerei lui Ruvaraț de episcop și anume, că prin denumirea lui Ruvaraț se va întări la Sêrbi partida liberală guvernamentală și că în fine va fi recunoscută și alegerea, pretinsă de nelegală, a patriarhului Anghelic. Comisariul regesc Nicolici, dând credemint espunerei patriarhului, a informat tot în această direcțiune și pe guvern și așa a urmat aprobarea alegerei lui Ruvaraț de episcop. Acesta însă înțelegând mai târziu apucăturile după culise ale patriarhului, și-a dat momentan dimisiunea sub pretextul, că nu se simte chemat la demnitatea episcopală și s'a retras la mănăstirea sa Ghergheteg. După cele mai noue știri, Ruvaraț va fi provocat a-și motiva în scris dimisiunea sa adresată sinodului episcopesc, care va decide definitiv în cauză.

Pentru străformarea Lugoșului din comună mare în oraș cu magistrat regulat există între populațiunea acestui oraș o agitațiune febrilă. Ca în toate cestiunile importante așa și în această s'a format diferite păreri pentru și contra intenționatei străformări, că deși organizarea Lugoșului cu magistrat regulat va oferi pôte folose și favoruri orașului, totuși în privința speselor și a altor afaceri există cestiuni, ce au a fi bine prejudecate și precumpănite. Cu toate acestea venind cauza la pertratere în reprezentanța comunală, cu majoritate de *un vot* s'a decis după lungi debateri, ca petițiunea pentru străformarea Lugoșului în oraș cu magistrat regulat să se înainteze municipiului comitatens pentru de a se satisface. Până aci lucrul este normal. Acum însă vine „*Krassó-Szörényi Lapok*” și denunță de *ignoranti, de naționaliști, de omeni, cari voese se pescușcă în apă turbure ș. a.* pe toți membrii minorității, cari nici nu au votat contra creării magistratului regulat, ci numai pentru predarea causei unei comisiuni spre studiere și propunere motivată, ba ce este mai mult pe un cetățen german, pe un architect de cel mai bun renume și respectat de toți, îl stigmatizează de reu patriot, pentru-că a votat cu minoritatea și pentru-că

și-a dat fiul să studieze în Germania și nu în Ungaria în un institut tehnic de mașine. Respectivul raportătorii însă își uită, sau nu vrea să știe, că în Ungaria până acum nici nu există un asemenea institut, căci școla superiôră industrială din Cașovia, recomandată de el, se deosebesce ca cerul de pământ de un institut tehnic special pentru mașine. Ôre să mai stăm noi la vorbă cu asemenea omeni, cari și cele mai nevinovate cestiuni le tîrșese în nomolul politiceii de astăzi. Înecă-se ei în el, noi să ne căutăm de trebă.

Stat fericit. Președintele statelor unite din America în mesagiul seiu, prin care a deschis congresul din acest an, espune că după raportul secretariului de stat *venitele* anului administrativ încheiat cu finea lui Iunie a. c. s'au suit la 336.440.000 dolari, érá spesele la 242.480.000 dolari, prin urmare venitele întrec spesele cu peste 90 milioane dolari. Astfel statele unite în scurt timp își vor plăti toate datoriile și va fi unicul stat fără datorii. Într'adevăr fericit stat!

Căsătoriile unitare ardelenesci. În urma sentinței Curiei în afacerea așa poreclitelor căsătorii ardelenesci, s'a discutat această afacere într'o conferință ministerială, și în scurt timp se va face un proiect de lege referitoriul la aceste căsătorii, care proiect se va așterne camerei, și care va rezolva afacerea definitiv.

Legea nouă comunală lucrată de redactorul „*Luminatoriului din Timișóra*” a apărut deja de sub tipariu și s'a început cu spedarea ei către dnii, cari au cerut-o. Volumul conține 8 côle de tipariu octav, cuprinde în sine textul oficios al legii tradus în limba română; esplicațiunii la fie-care cap al legii, toți și-i citați din alte legi, ce stau în legătura cu această lege, un extras din ordinațiunea ministerială referitoare la întrarea în viață a legii, indicele cuprinsului și îndreptarea greșelilor de tipariu. Prețul este 40 cr. postporto simplu 5 cr. de exemplariu, recomandat 15 cr. v. a. — Dela 5 exemplarie se dá unul gratuit, dela 10 esempl. se dau 2 gratuit. —

Cumpărarea de tauri de prăsilă. Ministrul de comerț va cumpăra și în anul 1887 mai mulți tauri de prăsilă de rasa maghiară de Berna, de Kuhland, de Pinzgau și de Algau, și va împărți acesti tauri diferitelor comune și întreprenori. Cu scopul acesta sânt provocați referenții economici, ca taurii, ce se pot câștiga în cercul lor se-și însinuc ministeriului de comerț până în 15 Ianuarie 1887, érá lipsa de tauri de rasă specială a o insinua până în 15 Februarie 1887. Inspectarea taurilor se va face de către organele ministeriale în luna lui Februarie, și prețul pentru tauri apti se va plăti imediat; ér taurii cumpărați se vor lua decătră regim numai în 15 Aprilie. Taurii astfel acvirați se vor preda singuraticelor comune prelângă mari favoruri și pe rate, ér comunelor mai sêrace se va lăsa o scădere și din preț.

Încredințare. Tânărul comerciant din Dognecea, dl *Coriolan Iordan* a încredințat de fiitôrea sa soție preșóra *Iuliana Dobrorolszky*, amabila fiică adoptată a re-

posatei preotese *Ecolarina Iancu* din Gbilad, în 28 Noiembrie a. e. n. Felicitările noastre sincere junei parohii!

Din Romänische Revue, fôie-lunară-politică literară redactată în limba germană de dl Dr. Cornel Diaconovici a apărut broșura a X—XI. și ea cuprinde materiile: Darea de magiarizare, Germanii în Monarchia austro-ungară, Românii din această Monarchie de Donato Samminiatelli, Revistă, Căderea fanionistilor în România la anul 1821 după Aricescu de P. Brostean, Cercetări limbistice de V. S. Manguica (continuare), Poesii, Artă și literatură.

Domnul Dr. Leo Mureșan, medic practic, a binevoit a dona institutului nostru pedagogic mai multe minerale și rarități de petrifacte din diferite formațiuni geologice. Cu privire la însemnătatea științifică, care o au aceste obiecte pentru un muzeu școlariu, ne simțim îndemnați a ne exprima recunoștința cea mai adâncă domnului donatoriu pentru bunăvoința și zelul său, care l'a arătat față de învățământul nostru public prin această donațiune.

Bibliografie. Din *biblioteca copiilor* a apărut Nr. 3. Toma a lui Moș sau Românul la bătrânețe, legendă populară. Fragile, istorioră morală, apoi Nr. 4. Stan Bolovan, poveste. Prețul unui Număr 3 cr. Editura librăriei N. I. Ciureu, Brașov.

Publicare de concurs.

În comuna Borloveni noi (Comitatul Căras-Severin) postul de învățătoriu la școala comunală elementară cu limba de propmnerie română și magiară a devenit vacant, pentru a cărui deplinire se escrie concurs sub următoarele condițiuni:

1. Salariu în bani gata anual este 300 fl. v. a.
 - a) după fiorinul de dare 10%, 33 fl. 90 cr.
 - b) Interesul dela fondul granicerescu 77 fl. 18 cr.
 - c) Ajutoriu dela stat 188 fl. 92 cr.
- 2 Pentru încălzit 12 metre cubice lemne.
3. cvartir cuviincios cu grădină de legume.

Petițiunea scrisă în limba magiară și adresată către Înaltul Ministru de culte și instrucțiune provădută cu timbru, reflectanții la acest post au a o subșterne spectatului Comitet administrativ comitatens până la 31 Decembrie 1886 în *Lugoș*.

Învățătoriu denumit are a îndeplini și datorințele cantonale după rital gr. ort. român, ăra petițiunile întărdiate sau neadjustate după formele prescrite nu se vor lua în considerațiune.

Borloveni noi, la 20 Noembre 1886

54—1

Ion Borcescu
primariu și președintele
școlii școlariu.

CONCURS.

Pre baza ordinațiunei consistoriale din 15 Noembre 1886 Nr. 746 B., se escrie concurs pentru ocuparea postulu de capelan pe lângă parochiul *Iosif Tomășel* din Vranii.

Emolumentele sânt:

Una parte din trei din toate venitele parochiei de a II clasi.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedescă că sânt de religiunea gr. orient; că au cel puțin patru clase gimnasiale sau reale, și că au absolvat cu succes bun teologia în unul din institutele noastre. Cei mai bine calificați vor fi preferați la candidare și alegere.

Timpu de recurgere este dela prima publicare în „Fôia diecesană” până în 30 de zile, în care restimp recurenții au să se prezenteze în biserica din Vranii spre aș arăta desteritatea în cântare și predicare.

Alegerea se va ținea în 26 Decembre a. e. Recurșele au a se trimite protopresbiterului tractual *Filip Adam* în lam.

Vranii, în 18 Noembre 1886.

53—2

Comitetul parochial.

În conșlegere cu protopresbiterul *Filip Adam*.

Dinți strălucitori de albeață după o scurtă întrebuițare.

Pastă de dinți Aromatică

a d-rului I. G. POPP medicul-dentist al Curții c. r.
Viena L., Bognergasse Nr. 2.

Dinți (naturalii sau artificialii) sânt conservați și durerile de dinți sânt împedcate, bucară 35 cr.

Apa de Gură și Dinți Anatherină

a d-rului I. G. POPP medicul-dentist al Curții c. r.
din Viena,

limștește durerea de dinți, vindecă gingiile bolnave, păstrează și curăță dinții, face să dispară mirosul urit, îlesnește creșterea dinților la copii cei mici, servește drept preserativ contra *differitei*, este neapărată la întrebuițarea apelor minerale, în sticle de 1 fl. 40 cr. 1 fl. 50 cr.

PRAF DE DINȚI VEGETABIL face dinții albi, strălucitori, fără a-i ataca, în cutiute de 63 cr.

PASTA DE DINȚI ANATHERINA în doze de sticle de 1 fl. 22 cr., cel mai fin săpun pentru curățirea dinților, preparat cu ulei de ismă.

PLUMB DE DINȚI, mijloc practic, cel mai sigur pentru a-și plumbii însuși dinții găunoși; cutia 1 fl.

SAPUN DE PLANTE, introdus de 18 ani cu cel mai mare folos contra erupțiunilor cutanee de ori-ce soiu mai cu seamă contra mâncărimei pielei, impletituri, grindii, mătreată în cap și barbă, bătători de ger, sudorii la picioare și riia. Preț 30 cr.

Sunt oprite contrafacerile, la care își iaș refugiu unii fabricanți însușindu-și însemnări de firmă, ce se cam apropie de a mea, și făcându-și produsele după înfățișare foarte semănătoare cu ale mele. La cumpărarea fie-cărui obiect este a se lua firma în deosebită băgare de seamă.

Mai mulți falsificatori și vândători din Viena și București de curând au fost judecați la amende considerabile.

Mijloacele pentru dinți ale d-rului POPP s'au pus în întrebuițare în Casa gen. de bolnavi din Viena de profesorul Drasche și au fost de curând recunoscute ca minunate.

Deposite: în Caransebeș la apotecarii: Ales. Ristic și Fil. J. Müller și la neguț. H. Rosenfeld. În Ruscberg la apoteca lui Jos. Gurth, în Mehadia la apoteca lui G. Tamás. (28—3)